

Izhaja 1. in 15.
dne v mesecu.

Lepoznansko-podučen list.

Veljá za celo
leto 3 gold.

Vreduje in na svitlo daje: Anton Janežič.

Št. 21.

V Celovcu 1. oktobra 1861.

VII. zv.

Vojska z volkom in psom.

(Po narodni, zložil M. Kračmanov.)

Čudne stvari se godé, da bi komaj veroval človek,
Tudi v okrožju zverin, v neštetem cesarstvu živalskem.
Basni nam kažejo to, in basni so tudi pomembne.
Neki jih radi beró in posluh jim dajejo voljno,
Ker jih ta stvar veselí že po svoji naravni lepoti.
Drugi, ki krasi jih sklen globočjšega dušnega vida,
Zro v teh basnih modrost, ki sije med narodom žarno.
Tem naj eno povem, ki pride mi perva na misel:
Tisto o volku in psu, ker te še slisali niso.
Malo, se vé, bom po svoje zavil po stari navadi,
Vsaj vsak pripovednik po svoje postavlja besede.
Živel je bogat selják, ki imel je vsega obilno.
Hlev mu je múkavcov poln in svinjak mu je z rilci natlačen,
Pseto Belin je čuvaj mu bogatega blagoimetja.
Volku iz bližnjih goščav pocéde se sline po prascih.
Dobro gre v tek res pleče in gnjat, in kdo bi zametal,
Kar je od krač, ki ni jud? (o Matija Kračmanov že ne,
Scer ne imel bi imena od krač, in od krače imé je njegovo.)
V misli zagrezne se volk, kak mastne dobil bi pečenke.
Ena mu pride na um, ta bode gotovo naj boljša.
Kmal se z Belinom spozná in pobratita berž se do dobra.
Nekega dné, ko je menil volkač, da je že stanovitna
Družna ta vez mu z Belinom in več nerazrušna prijaznost,
Reče mu: Dragi pajdaš, ti, naj večí prijateljev mojih,
Združiva, daj, se v zavezo in to naređiva pogodbo,
Da, če bi jaz kaj ukradel, me ti ne izdaš in ovadiš,
In če bi ti kaj ugrabil, te jaz ne izdam in ovadim.
To diplomatično vez poterdita z lastnim podpisom
Ter zapečatita list po navadi veljavnega reda;
In da se vez ponesniči in list da mertva ne bode beseda,
Reče Belinu volkač: Ti, nocoj jaz k tvojemu gazdi
Pridem nekoliko v vas, da si ktereга prasca izberem,
Al da ko mutec molčiš in, odgnjil ti jezik! če lajaš,
Da ne zbudíš mi domačih, in da jaz mesarim brezskerbno.
Reče Belin: O le pridi, pajdaš, brezskerbno po svinjče,
Jaz te ne bodem izdal. No dobro, jaz pridem. Odide.
Kakor je noč nastala, priplazi volkač se k Belinu.
Dober večer, moj Belin, mu reče prijazno potuhnjen,
Prišel sem zdaj po objubi, da grem si izberem prasico.
Bog daj dober večer, odzdravi Belin, veselí me
Da si že tu; že dobro, le nič se ne boj in le serčno
Pojdi v svinjak in zakolji si tam ga praseta po volji,
Ki se ti zdi da ima naj boljšo slanino pod kožo.
Volk gre koj in se splazi v svinjak med čredo prasičjo.
Grozno morijo prične, da od zob tak cepajo prasci,
Kakor od kose seno ali žitno klasje od serpa.
Cviliti svinje začno in ženó tak žalostno kruljbo,
Da iz glasú se je znalo, da joj in prejoj se jim gode.

Kakor začuje Belin pa zalaja pred vežnimi durmi,
Laja na glas, da bi mertvi, nikar le se zbudili speči.
V hiši zbudé se družina, hité vsi ustajati s postelj,
Kaj tak laja Belin in zakaj tak cvilijo svinje?
Vidijo, kak mesari, pa lop s poleni po volku;
Tolčejo na vso moč in mlatijo z bati mu gerbo.
Revež polomljen in zbit jim komaj unese življenje.
Ali tedaj ko poležejo spat na novo družina
Volk za plotom poskrit razserden počaka Belina,
Pa ga pograbi renčec: aha, ti verica pasja,
Jeli si tu? ti si djal, da ne bodeš lajal, ko pridem,
Pak si me ukanil, Belin; ne odpustim nikoli ti tega,
Kajti sem stolčen da joj, in bolí me vse po životu. —
Zdaj se spričava Belin in ga prosi, da mu prizaneso,
Da ga ne kazni za zdaj, naj znovič le pride brezskerbno
Danes večer na dvorišče, da nem bo na cviljenje vsako,
Pa se roti: naj mine me um, če zdaj se ti lažem,
Jezik, če laž govorim, na nebo da koj mi prisahne!
Še je roté se zaklinjal, in moči ni znaniti vsega,
Kak se je veril Belin, ki mu strah je narekal besede.
Kdor se dosti roti, mu ni nič al malo verjeti.
Tega še vedil ni volk, še prišel ni dosti po svetu,
Pa je verjel, kar lagal je Belin, in imel za resnico.
Pride večer in pripelje s seboj noč s temno odejo.
Kader pri hiši pospé, primuza se volk na dvorišče,
Zleze v svinjak in klati začne brezskerbno prešiče,
Rilci pa v cvil in pa v krul, da je glušilo huskanje volka.
Kakor to slíši Belin, pa zalaja in laja na vso moč,
Dokler zbudé se družina in planejo z drogi nad volka;
Udri po njem, kdor more, da le ga tebebi po koži.
Sreča mu blaga je spet, da pobili ga niso do cela,
Spet jim uide razbit z raztergano kožo na herbtu,
Vleče se proč in se skrije za plot in počaka pokoja.
Gleda, kje bil bi Belin, pa ga spazi pred vežnimi durmi
Pa mu golčiči: le počakaj, Belin, ne vidiš me nič več,
Ne oprostím ti, že prišel bo čas, ki te dal mi bo v krepplje;
Če bi ne bil, kjer si, že dal, kar gre ti, bi zdaj zdaj —
(Oh hexameterček, kak šepav si ti se naredil!
Čisto iz enosložnih beséd! odpusti mi, Muza,
Nisem, verjemi mi to, navlašč ga takega delal;
Ga pa v Ljubljano profesorjem dam, da bode imeli
Dati kaj vsaj za izgled marljivim gimnazijalcom,
Kakšen je slab hexameter naš v slovenskem jeziku,
Ker Koseski ga ni ne enega slabega storil,
In Prešeren jih nima dovolj, da bi bilo na zbiro.)
Toda pri vratih ležiš pa ne morem doseči do tebe.
Spet se pravičiti hoče Belin in se militi volku,
Toda ne vda se mu volk, da Belin bi preveril ga z nova,
Kar ne posluša ga več, ker svinj mu dovolil ni klati,
Vojsko mu kar napové in mu da tri dni za pripravo. (Kon. prih.)

Pravi prijatelj.

(Spisal J. Kosmač.)

VI.

Ko Štefan zamišljen hodi po Zalogu že dolgo časa gori in doli, dospe poslednjič do Ljublanice, kjer brodniske ladije privezane stojé. V neko z vinskih in žitnih lajtami nabasano stopi, in misli, da se bo ravno v ti iz domovine slovenske odpeljal. In ko vse od kraja do konca ogleda, si tudi mesto zbere, kjer bo na ladji bival, in jo, ker je v Dolu že 7. ura bila, urno k Brodnikovim nazaj pobere, kjer so ga popotniki s kosilom že čakali. Po kosilu so se pa koj na ladijo podali in serčni in veseli odjadrali; posebno ker se je vreme po njih željah ravno tako ubrisalo, kakor so sinoči govorili. „Vidiš Martin, da je burja premagala in oblake proti jugu prepodila. Tvoje terganje v členku ne vé nič; petelinje, kakor je Notranjčan terdil, so bolj prerokovanci kakor ti“, je brodnik proti hlapcu, ki je precej velik putrih vina na ladijo nesel, med potom govoril, „le zapomni si: človek obrača, Bog pa oberne!“

In res, čeravno je bilo jutro hladneje od včerajšnega dné, je bilo pri osmih vender prijetno in posebno ugodno za našo brodnijo, ker nas je preljubo solnce koj, ko smo iz brodnikove hiše stopili in se proti Ljubljanci podali, s svojimi zlatorumenimi žarki pozdravilo in nas spremljalo in ogrevalo, dokler smo se po Savi vozili.

Iz Zaloga jadra ladija memo Vač in Zagorja, kjer premog kopljejo, od koder se ga, posebno današnje dni, veliko veliko na ljubljanski kolodvor in dalje proti Terstu za kurjavo hlaponov izvozi. Kopustimo zagorske vrata na desni strani Save za sabo, postanejo naši brodniki tudi bolj resnobi in nad strugo Prusnikovo omolknejo, se odkrijejo in začno glasno moliti. Ker pa mi, kar nas je bilo ptujih popotnikov na ladii, nismo vedili, kaj jih je k omenjeni pobožnosti naenkrat prisililo, smo se jim res prav jako čudili in neka nedopovedljiva groza nas je preletela. Ko odmolijo, velijo nam se v sredo ladije kreniti, potem zgrabijo krepko vsak svoj drog nakrenivši ladijo v stermi in v živo skalo vsekani tok, po katerem smukne kakor ptica, kader jo sokol podi. Zdaj še le vemo, zakaj so brodniki molili, preden so v nevarno strugo ladijo strumljali, bali so se, da bi se v terdo steno zadevši ne razdrobila. In ko smo omenjeno kernico prejadrali, se je Matija prvi oglasil, rekoč: „Hvala Bogu, zdaj smo pa že dobri! — Lejte, tukaj se je že marsiktera ladija razrušila in potopila, posebno o veliki vodi. Ravno to jesen je 16 let preteklo, bil sem ravno 24 let dopolnil, ko smo polno ladijo vina iz Brežec peljali, voda je bila visoka, deževalo je dan na dan, in ko smo ladijo poleg skalnate stene zakermili, jo sila močna voda proti nji zadrevi, od strani močni valovi čedalje bolj va-njo pluskajo, brodniki jamejo vpiti in ko voda vedno bolj v ladijo šumi, poskačemo v sili iz nje, popademo za verv, zasučemo ladijo od stene in v tem hipu se jame toniti. Sreča v nesreči, da ni bil nobeden brodnikov utonil, ali pa živinčet ktero, ki so ladijo vlekle, pokončano bilo. Ladijo z vinom smo ene dni na mestu pustili, dokler se je voda nekoliko utekla, ktero so izurjeni

brodniki, se ve da z veliko težavo iz struge za kraj potegnili, poškodovana ni bila drugej, kakor le prvi smerček je bil nekoliko razkrušen“.

Od tukaj jadramo, tako je Štefan svojemu rojaku, dijaku šeste šole sam iz Mitrovice k novemu letu pisal, zdravi in veseli do Rateč, Sivence in Kerškega broda, kjer smo ladijo h kraju zakermili, stopimo iz nje in na Kerškem prenočimo. Drugo jutro veslarimo memo Čateža, in kmali ga pustimo na desni strani Save. Čatež je najspodnjiša fara ljubljanske škofije, v prijetnem kraji, od koder se tri dežele ob enem pregledajo, namreč krajnska, štajerska in hervaška. — Tukaj nas zapusti gori omenjeni dijak A. O. in jo udari čez Samobor, Rakov potok in Jačko v Karlovec v prvo latinsko šolo, mi pa plavamo naprej proti Zagrebu in od tukaj dospemo četerti dan na glasoviti žitni terg Sisek.

Lesém pridši me ena skerb popusti in druga še večja pa napade. Do zdaj, čeravno na vodi, sem bil vender le med prijaznimi rojaki, zdaj stopim pa med berkine hervaške, katerih jezika dobro ne razumem in značaja ne poznam, tako rekoč z dežja pod kap. — Nimam žive duše, h kateri bi se zaletel in jo poprašal kam in kod; kdo mi bo pot kazal, ktereга se imam deržati! Drugega voditelja nimam, kakor pismice od strica, v katerem so mi kraje po Slavoniji imenovali, ki se jih imam deržati. O drago pismice! kaj bi počel, če bi te ne imel? Po načertu tvojem se bom pomikal naprej od kraja do kraja, ki so mi jih stric v njem naštel.

Prec ko smo v Sisku ladijo k kraju pristali, se kmali v bližnjo gostivnico podamo. Ko va-njo stopimo, nas gostinčar prav prijazno sprejme, posebno se pa Matija, našega voditelja razveseli in pravi: „Oče Matot! Gdje ste sveg ovoga vremena bili? Verlo mi je drago, da Vas u dobrom zdravju vidim*.) Kod hodite, da Vas ni bilo že pol leta v Sisek? Ste morebiti Krajnci z benaškimi žitom tako založeni, da ga od Siščanov več ne potrebujete, težko da bi bila pretečena letina tako bogata in rodovitna, da bi vam na Krajnskem žita več ali menj ne primanjkovalo!“ —

„Ne! ljubi moj!“ mu naš brodnik odgovori. „Na Krajnskem so po navadi srednje ali pa celo slabe letine in nikoli take, da bi nam žita ne primanjkovalo. Kaj bi začeli, če bi v Sisku žitnic nasutih ne imeli? Dostikrat bi nam predla, posebno pa ljubljanskemu mestu, v katerem blizo 22 tisoč ljudi prebiva, in si toliko ne pridelajo, da bi zamogli le ene tedne se preživiti z domačimi pridelki; zato pa pokupijo Ljubljančanje tudi toliko mnogoverstnega zernja pri vas v Sisku, dragi moj Ivan! Da nisem že pol leta pri vas bil, ne mislite, da sem domá za pečjo ležal in lenobo pasel, odpeljal sem v tem času iz spodnjega Štajerskega, iz Sevence, Rajhenberka, Kerškega broda, Vidma in Brežec že marsiktero bariglo dobrega vina na Krajnsko. Iz tega vidite dragi moj prijatelj, da človek ne more na enkrat povsod biti!“

Ko smo se okreščali in dovelj poživili, ustanemo in se iz gostivnice razidemo. Eden gre sém, eden tje po svojih opravkih. Brodnik Matija mi pravi, preden odide: „Štefan! danes ne greš od tukaj. Idi in oglej

*) Da me bodo dragi bravci „slov. Glasnika“ ložej razumeli, ne bom dalje v ilirskem, ampak v svojem gladkem slovenskem govoril. Pisatelj.

Sisek, da boš vedil stricu od njega povedati kaj. Čez noč bomo tu pri Ivanu. Preden se ločimo, moramo biti še enkrat prav židane volje! Jez grem k žitnemu teržcu, da zvem, kedaj bomo merili in nasipali“.

Ravno tako grem tudi jez, ko me društvo zapusti, po tergu, in kmali vse ogledam od ene do druge strani. Sisek je kupčijsko in v staroznanskem oziru imenitno žitno teržišče, kjer se Kulpa v Savo izliva, v kotu stoka stoji terden grad stolnega korarstva zagrebškega. Terg je nepravilen in ne leži na ravnini. Hiš ima okoli 100, med katerimi so nekatere res zali gradovi, prebivavcov pa komaj dobro tisoč. Verli napis, delo mogočnih Rimljanov, pelje radovednega preiskovavca do kraja, kjer se ostanki razbitih starodavnih stebrov, čveterovogelnih kamnov in razni sarkofagi nahajajo. Sisek je že od nekdaj slavovito kupčijsko teržišče, kamor se posebno veliko veliko žita iz daljnih krajev iz Slavonije in Banata, v gornje menj rodovitne kraje izvozi. Tukaj kakor tudi v Jesenovcu je tesališče, kjer se mnogo brodnjskih ladij, večidel iz turškega lesa, izteše, ki se sèm ter tje po Savi prepeljujejo.

Proti večeru se zopet vsi v Ivanovi gostivnici snidemo. Pri večerji, ki je bila taka, da ne morem izreči, smo bili, kakor je brodnik bil že po dnevi izbleknil, prav židane volje. Jedí je bila miza nakopičena, med katerimi je prišel tudi pečen puran na versto, kakoršnega v domačih hribih na Notranjskem še poznal nisem, in vina toliko, da je od mize teklo. Napijali smo eden drugemu zdravice in peli blizo do polnoči, med katerimi je bila vsem naslednja najbolj všeč:

Kozarec praznimo,	Ko vince se bliska,
Veseli okrog;	V kozarcu šumi,
Rojakom napimo	Sereč naj zavriska,
Na Krajskem povsod,	V veselji kipi!

Drugo jutro ustanemo precej zgodaj in po zajterku vzamem od dragih rojakov slovó in poprosim gostinčarja, da bi mi povedal, na katero stran se gré proti Jesenovcu!

Ivan pokliče svojega sluga in mu reče me iz Siska spremiti in mi pot proti omenjenemu tergu pokazati. Ko iz Siska prikoraciha, mi sluga reče: Tega pota se derži, ne hodi ne na desno, ne na levo, in došel boš, kamor si namenjen, se posloví in nazaj oberne proti domu.

Zdaj jamem, na ptuji zemlji, resno premišljevatí, kako in kdaj jo priplazim v Slavonijo? — Nemila skerb me osuje. Toda pogumno serce ne obupa! — Ko že nekoliko časa zamišljen urno naprej koračim, se mi, kakor mlademu Tobiju, v Rages namenjenemu, mlad čverst mladeneč približa, in me ogovori: „Dečko, kamo ideš?“ —

„Proti Jesenovcu, kakor vidiš!“ mu odgovorim.

„Dobro, tudi jez grem tje. Tako greva skupej. Kaj imaš opraviti tamo?“

„Ničesa, ne ostanem ondi, ampak grem v Mitrovico v Slavonijo k stricu svojemu“.

„Tudi jez imam ondi svaka, premožnega možá, morda na-nj naletiš danes ali jutri, reci mu, da ga Franjo pozdravlja, duša dobra je in slovenske kervi, iz spodnjega Štajerskega, kakor jez“.

Ko sva že dolgo skupej čversto popotovala in se od mnogoterih reči pogovarjala in kratkočasila, priderdra za nama voz s tremi konjiči, na katerem je sedel nek

že priletel mož s sivimi berkami. Prijazno naji popraša, kam sva namenjena, in ko najin namen zvé, nama veli k njemu na voz prisesti, in urno brez vsega premislika se na voz skobacava; on požene konjiče in derdramo kakor blisk proti Jesenovcu, kamor jo o poli tréh popoldne priderdramo.

Od tega terga ne morem veliko povedati, ker se nisem ondi veliko mudil, in ne rečem drugega, kakor da je dvakrat veči od Siska, v katerem je blizo 3000 prebivavcov, poljodelcov, rokodelcov in obertnikov katoliške vere in nezjedinjenih Gerkov. Omenjeni terg je na ravnem bregu Save. Hiše so večidel leséne, stojé na stebrih kakor Amsterdam, zavoljo izlivov Save, ktera se ob povodnjah dostikrat čez svoje bregove razliva in Jesenovčane mora, da svoje hiše precej od tál na stebre stavijo, v ktere po napravljenih stopnicah hodijo. Najbolj sem se komarjem čudil, ki jih je v tem kraji toliko, kakor o kresu okoli belega in podobskega malna v ložki dolini na Notranjskem, kteri so ondašnjim prebivavcom poleti silno nadležne živali; kar je pa, bi rekel navadna osoda takih prebivavcov, ki poleg rek prebivajo. Koj pod Jesenovcom se izliva Una v Savo in unkraj nje je Bosnija, turška dežela.

Od tukaj grem deloma péš, deloma se pa, kakor prilika donese, od vasi do vasi tudi peljem, ki sem ti jih, dragi bravec, že prej imenoval, vedno naprej do Vinkovec. Tukaj ostanem poldrugi dan in ogledam vse bolj od drugih krajev.

Vinkovce ležé na vodi Bosuti poleg meje smirniške županije na južni brežini, v precej močirnem kraji. Hiš je okoli 650, največa in najlepša med njimi je generalova palača. Hiše so večidel leséne in med njimi veliko bornih bajt, kakor po Hervaškem in v Slavonii sploh; posebno pa po vaséh in manjših tergih. Tukaj ste dvé katoliški fari, ena pa nezjedinjenih Gerkov, en katolišk gimnazij, kjer se pa nikoli veliko dijakov ne podučuje, poglavitne nemške in dekliske šole, bivališče slavonske mejne brigade in pošta. Memo gredé moram še povedati, kar sem bil v gostivnici pri „Černem orlu“ po naključbi zvedil, kjer sem bil čez noč ostal. Zvečer stopim v čumnate, ki je bila v zgornji hiši, v gostivnico k večerji, usedem se k neki stranski mizi, pri kteri sta dva precej čedno oblečena teržana pri policu vina sedela in se od raznih reči pogovarjala; pri drugi mizi je bilo pa več gospodov, ki so bili prav veseli in so eden z drugim šalne burke uganjali in pogovarjali se večidel od šolskih reči, od cesar pa nisem skoraj prav nič razumel. — Preden so gostivnico zapustili, reče eden zmed njih: „No Krajnec, greš ali še tukaj ostanesh?“

„Ne grem še, ostanem nekoliko časa še tukaj, jutri nimam šole, znam delj časa v postelji ostati!“ —

To slišati, živo želim pozvediti, če je ostali gospod res Krajnec. Ustanem, se k njegovi mizi približam, ga ponižno ogovorim in poprašam: Ne zamerite mi, slišal sem Vas „Krajnec“ imenovati, rad bi vedil, če ste ali ne!

„Sem Krajnec sem“, mu gospod odgovori, „blizo Kamnika na Gorenskem domá, Fr. Ur . . c se pišem, tukaj sem že peto leto učenik latinskih šol. — Zakaj me pa vprašaš, kdo si in od kod?“ Krajnec sem iz Notranjskega, veselí me da vas tukaj narajmam“. In vesela eden drugega, se pogovarjava večidel od krajske dežele, skorej do polnoči.

Ko gospod F. U. zvé, da grem v Mitrovico, mi naroči ondašnjega vodja poglavitnih šol gosp. Mihaleka pozdraviti, kterega še iz Ljubljane pozná, kjer se je rejoznanstva (pedagogike) učil. Mož je umen, vnet za vse dobro in mnogo spoštovan, gotovo tudi tvojega strica pozná, obljubim, da ti bo šel na roko v vseh rečéh, od njega boš zvedil marsikaj, kar ti bo za ondašnje smirniške kraje vediti in znati treba. Ker je že pozno, se morava ločiti, srečno popotvaj, zdrav ostani in Krajncov ne pozabi. Ustane in gré na svoj dom.

(Konec prihodnjič.)

Kralj Dečanski.

(Poleg Subotičeve junaške pesmi „Kralj Dečanski.“)

(Dalje.)

Spet je dokaj časa preteklo. Dušan je molčal in vedno pričakoval, kdaj mu bode oče dovolil verniti se v Zeto. Ali čakal je zastonj. Misli in premišlja, kaj bi to moglo biti, da ga tako dolgo domú ne pošlje. Da bi mu oče hudo želel, tega le pomisliti ne more. Zmisli se kraljice, zazdí se mu, da vse od nje izhaja, pa reče: zerno z zemljo pokrito kal požene, tudi ta skrivnost se s časom razodene.

Ko pride noč, poterka nekdo na duri Deanove sobe. Terka tiho in po malo, kakor bi se bil prikradel. V Dušanu serce poskóči, nada se glási iz Zerzevega. Serce ga ni preverilo. Prišel je Dean ves ovit od glave do pete, da bi ga kdo ne spoznal. „Ti si, Dean?“ reče Dušan, „kako je Angelija?“

Dean mu tiho odgovarja: „Angelija je zdrava, ona je edina med nami vesela, ona edina ne vé za nevarnost. Svetli kralj, povej mi po pravici, ali je res, da na tebe tukaj povsod zija nesreča? Mi v Zeti smo slišali hude glase. Kraljica tebi zlo namerja, samo čaka zgodne prilike, da ti vzame glavo in življenje in da potem takem zadobi krono svojemu sinu. Samo reci, Zečani čakajo, Primorci se vsi vzdignejo, ves Prizren se bode v kervi utopil, pod kraljico se bode prestol potresel, ali tebe ne bode glava zbolela. Če te je volja, hodi zdaj z menoj, pod Prizrenom čakajo drugovi, malo jih je, ali so zanesljivi, sami konjiki, ki bi vilo prehiteli in perotnemu zmaju ubegli. Da le za Prizren prideš, potegnili bode ves narod s teboj, pa naj trepečejo peklenki ubijavci pred levom okóv rešenim!“

„Hvala vam — odgovori Dušan — za vašo ljubezen; do danes še ne vem za nevarnost, ali to vidim, da vse ni čisto, kakor bi imelo biti. Deržé me tu kakor ptico v kletki; strašljivci se me óčitno ugibljejo, svobodnejši me poprek pogledujejo in marsikdo se mi čudno nasmehuje. Karkoli se že kuje, brez kraljice ni. Njeni želji sem jaz na potu, togo si skuša olajšati z razžaljenjem; ali kar se godí, godí se vse brez kraljeve vednosti. Stepan v ničem ne menja, on je tak, kakor ga zdavna poznamo. Ali vi v Zeti bodite brez skerbi, naj se zgodí, kar koli hoče, živo glavo gotovo unesem. Mreže plete kraljica Marija, ali ujela bode leva. Jaz bodem molčal, dokler ne bodo nič govorili, in čakal, dokler se ne naveličam, pa bodem potem konec naredil. Pozdravi mi mile v Zerzevem, reci da pridem, ako Bog dá, o Jurjevem k njim pogledat. Zdaj pa malo sedi, večerja pride kmal, pa si odpočij, če nečeš, da te vedem h kralju in kraljici.“

„Ne bodem ne sedel ne večerjal, tudi se v meni duša pred ne bode umirila, dokler ne zagledam za seboj Prizrena. Nisem prišel gledat ne kralja ne kraljice, prišel sem samo zavolj tebe. Zdaj pojdem, kakor sem prišel sam in v tihi noči, ali drugi pot pridem s tisoči in opoldne, naj vsak vidi, koliko glavam je treba z vratov popadati, ko se na tvojo sme pomisliti.“ To izgovorivši se ogerne in zgubi v temno noč.

Jurjevo se je približalo, Dušana še le niso odpustili iz Prizrena. Navoli se čakati, pa gre k očetu. Pri njem dobí kraljico in obá lepó pozdravi in nizko se jima priklonivši reče očetu: „Prišel sem se ti lepo zahvalit za ljubezen in pogoščenje, ker mislim jutri oditi iz Prizrena v Skader z blagoslovom božjim in tvojim.“

Kralj pogleda kraljico, ki ima oči v tla pobešene, pa reče Dušanu: „Ne moreš, sin, jutri oditi, poterpi še nekoliko.“

„Dopusti, mili oče, da te smem poprašati, zakaj bi ne mogel jutri iti v Skader. Ko si me v Prizren poklical, pohitel sem in precej prišel k tebi, zdaj pa je že pol leta minulo, kar stojim v Prizrenu in ne vem za kaj. Večkrat sem prosil, da me pusti v Skader, ali ti me nisi pustil. Ako si me želel viditi, mogel si me do sitega se nagledati; ako si hotel z menoj govoriti, mogla sva se dosti nagovoriti; ako si hotel, da ti kaj opravim, mogel sem ti dovolj opraviti; ali tako ne vidim vzroka, zakaj tukaj sedím. Težko mi je izustiti besede, ki ti ne bodo povoljne, ali sam si me naučil, da, kar mislim, to tudi govorim. Vse se mi dozdeva, da gost tukaj nisem, ampak da sem le jetnik. Jaz sem k tebi večkrat prišel, pa sem vselej odšel, keđar sem hotel, ali zdaj mi ne daš oditi, ampak me deržiš tukaj v Prizrenu kakor ptico v kletki. Ptica ima v kletki vsega dosti in obilneje kakor zunaj na božjem polju, ali ne more, kadar bi rada, ne more v zeleni log. Tako imam tudi jaz vsega v obilnosti in več kakor domá, vse mi je bolje kakor v Skadru, vse imam, le svobode nimam. Zato te prosim, mili oče, ali me pusti v Skader iti, ali pa mi povej odkrito in resnično, da si me v Prizren poklical ne v gosti, ampak v sužnost, da vem, oče, pri čem sem.“

Te besede so bile voda na kraljičin mlin. Oberne se h kralju pa mu beseduje: „Daj, umiri se, serbski kralj, ker si tega dočakal, da ti sin vidi v dvoru ječo in v tebi jetničarja! Pusti ga, naj gre v Zeto, dokler se niso Zečani vzdignili, da razbijejo vrata od ječe in umoré zlega jetničarja! Pusti sina, naj gre v Zeto, v Zeti so silni opravki; treba je zbrano vojsko vrediti in pričakati zvestih prijateljev. Dosti dolgo je že oče živel, že je čas, da se sinu predá. To hoče sama sveta pravica, tako so delali stari kralji te svete rodovine Nemanjeve!“

Strašno te besede Dušana v serce zapekó, da dolgo ne more besede dobiti, ali na enkrat šine plamen iz njega in zavpije z gromovitim glasom: „Kaj hoče spet strupena mačeha Serbijo v černo zaviti in vreči ogenj med očeta in sina? kaj se je v svetem njedru Nemanjevem spet zlegla huda kača, ki ga v serce pika in mu bode ostrupila spomen med ljudmi in premenila ime mu v prekletinjo? Čudno čudo ima Serbija, za ktero so jej vse dežele zavidile; dve solnci na svojem vedrem nebu, eno sveti, da drugo sije; ali satan sovražno roko stega, da Serbiji ugrabi to diko, da jej eno solnce ugasne v kervi sina ali v solzah očeta? ...“

Stepan stopi med nju in reče: „Molči, Dušan, ne besede več. Ti pa, ljuba, umekni se malo, jaz bom ž njim vse mirno dogotovil“.

Kraljica gre proti dverim, ali jej Dušan ne dá iziti govoreč očetu: „Ne pošiljaj, oče, kraljice od tod, naj pové, kaj ima do mene. Ze več časa opažam, da matere v materi nimam. Vem, oče, da je to njeno delo, da nisem šel k caru Androniku, pa vem, da na njene besede nisem dobil vojske nad Bolgare. Ti ne čuješ, ali ves svét govori, da mi kraljica po življenju streže. Naj pové, kaj se ima na me tožiti, zakaj zlo na me meri, kaj sem njej, kaj sem tebi zakrivil, da mi gre kar za glavo?“

„Ker ravno hočeš, da ti v oči povem — odgovori kraljica — naj se ti pa izpolni volja. Ti zbiraš v Zeti mlade ljudi in si prijatelje pripravljaš; zakaj, kralj? V Zeti se o kralju Stepanu drugač ne govori, kakor da samo na škodo Srbije diše in na prestolu sedi. To ti morem, kralj, lahko spričati, samo poželi in daj mi časa, da priče dovedem. Ko te je hotel oče v Carigrad poslati, ti si imel skriven namen Andronika za se predobiti, da bi imel gotovo pomoč, kedar pride čas, da se z orožjem nad očeta vzdigneš. Tudi to ti lahko spričam, kralj, daj mi samo časa, da dovedem priče. Ko ti je oče dajal vojsko proti puntarskim Bolgarom, ti si bil z Bolgari dogovorjen, da jim bodeš dal carstvo zadobiti, ako ti na pomoč pridejo, ko pride čas da se vzdigneš nad očeta. Tudi to ti morem spričati če hočeš, priče so blizo. Ve se, kralj, in sliši se, kaj se tam v Zeti pripravlja. V Zeti se oborožujejo ljudje, v Primorju se vojska zbira, v Zaholmlju se iščejo prijatelji, da se udari na Stepana, da se oče s prestola pahne in Dušan na-nj povzdigne. Tega mi, kralj, ovreči ne moreš, to je znano celi kraljevini, vse to se godi s tvojim dogovorom. Zato je Dean k tebi prišel in to po noči na skrivnem pustivši drugove pod Prizrenom. Kaj lica spreminjaš? ali ni bil Dean v Prizrenu? ali ni skrivaj k tebi prišel? ali si o tem očetu kaj govoril? ve se, kralj, vse to in še več, in se bode povedalo, ali na drugem mestu, na katerem se postava pogovarja s puntarji in ubijavci venčanega kralja! Zdaj pa hodi, umekni se mi s poti, z menoj nimaš nič opraviti, tu ti je oče, ž njim se prepiraj!“

Dušan okamni; čez malo pa zarjove kakor razserjen lev: „Jaz puntar, jaz ubijavec svojega očeta! in ne bode se noče zrušiti, noče grešne glave streti, uničiti peklenke duše! ali kaj kličem nebo in grome, ko imam molnjo v rokah; umri, kača, ker v serce pikaš, pogini sama, ker pogubljeni misliš!“

To reče, pa sabljo izdere in jo zavihiti sebi znad glave. Kraljica se splaš in pobegne k možu trepetaje kakor tenka šibica. Oče stopi pred sina in zavpije: „Sabljo utekni precej v nožnice in pojdi spred mojih oči. Postava ne pripušča, v kraljevskem dvoru nad koga sablje izdirati; ti si jo pa potegnil nad kraljico pričo kralja!“

Med tem steče kraljica iz sobe na dvor in joka je kliče: „Hitro, ljudje; pomagaj narod! Kdor je zvest svojemu kralju, hiti nam na pomoč, Dušan nas hoče vse pomoriti.“

Na te besede prihiti vojvoda Vojin z obrožanci v kraljevo sobo. „Primate ga“ — jim reče Stepan —

„sabljo mu vzemite, odpeljite ga v ječo in nikogar k njemu ne pustite“.

Ko Dušan te besede čuje, otožno pogleda očeta in reče meč na zemljo verگی: „Zdaj ne maram dalje živeti, ko sem to od tebe doživel“.

Orožanci ga primejo in odvedó v ječo.

(Dalje prihodnjič.)

Ajant.

(Žaloigra, ki jo je spisal Sofokles; poslovenil M. Kr.)

(Dalje.)

Tekmesa. O gospodár moj Ajant, ni je za ljudi Nesreče hujše od usode suženjske. Jaz pôrod od očeta sem svobodnega In zmožnega, če zmožen kdo med Frižci je, Al zdaj sem suznja, tako se je zljubilo Bogóvom in posebno tebi, toraj sem, Postavši tvoja žena, tebi vdana vsa, In prosim te pri Zenu, hišnem váruhu, In pri ležišču, s katerim združen si z menoj, Ne daj skelečih mi prejemati beséd Od vragov tvojih, davši komu me v oblast. Če ti umreš mi in me toraj popustiš, Verjemi, precej tisti dan ugrabijo Argejci mene, in imela bodem jaz In z máno tvoje dete živeč suženjski, In kdo vladavcov z vjedávam ogovorom Poreče: „Lejte priležnico Ajanta, Ki v celi vojski je naj večo moč imel, Kakó suznjuje, pred takó zavidana!“ Takó poreče, mene bo pa bes podil, Besede sramotivne tebe in tvoj rod! Ozri se na očeta, ki ga v žalostni Starosti puščaš, iz ozri na mater se, Deležnico let mnogih, ki je tolikrat Molila boge, da se verneš živ domú In smili dete tvoje naj se ti, o kralj; Če bode samo brez odreje mladostne Živelo od širočarjev nemfllostnih, Kaj zla zavdál boš njem' in meni, ko umreš! Zvun tebe nimam se na kaj opirati, Ker domovino z mečem si mi ti razdjal, In mater in očeta mi odnesla je K mertvaškim prebivavcom zgoda druga v ad, In kje, če ne pri tebi, bil bi zdaj mi dom In pa bogastvo? ti si za me sreča vsa. Imej za mene spomen, spomen potu gre Za ženo, ko se mu kaj sreče pripetí. Ljubezen vselej spet ljubezen porodi, In kdor znebí se, ko je v sreči, spomena, Nikol' in nikdar ta ni človek plemenit.

Kor. Želim iz serca, Ajant, da b' imel ko jaz Smiljénje; hvaliti le moraš ta nje golé.

Ajant. Pohvale dost' od mene že prejela bo, Če s' upa samo nalog lepo zveršiti.

Tekmesa. Preljubi Ajant, jaz ti bom poslušna v vsem.

Ajant. Privedi k meni sina, da ga vidil bom.

Tekmesa. Iz straha sem od tukaj ga odstranila.

Ajant. Iz straha? v tej nesreči? kaj li govoriš?

Tekmesa. Da bi, srečavši kje te, reva ne umeril.

Ajant. Podobno je to bilo besu mojemu.

Tekmesa. Jaz sem ga vzela v bran, da se odverne to.

Ajant. Za ta čin in za to pievidnost hvalim te.

Tekmesa. V čem, razun tega, še češ, da ti ugodím?

Ajant. Daj da ga vidim in kaj ž njim pregovorim.

Tekmesa. V bližini tukaj ti ga sluge čuvajo.

Ajant. Pa kaj pomišlja, da ne pride precej sem?

- Tekmesa.** O dete, oče kliče. Vodi semkaj ga, Služabnik, kdor ga koli ravno varuješ.
- Ajant.** Al polža kličeš? ali morda slišal ni?
- Tekmesa.** Lej, ravno tukaj ta le sluga vede ga.
- Ajant.** Podaj ga sem, podaj ga; plašil se ne bo, Ko bode vidil ta le novočinjen mor, Če je resnično po očetu sin on moj. Že zgodaj naj se vadi in uri očinih Sirovih npravov in enači mu se ves. O sin, postani od očeta srečniši, Al v drugem raven. Plahoserčen le ne boš. Obljubim, da sem nenaviden prav ti zdaj. Da se še ne zavedaš tehle zdanjih rev, Ker se živi naj slajše v nezavedanju, Dokler veselja in bridkosti ne spoznaš. Ko pa do tega prideš, gre ti očinih Sovragom pokazati, kdo si in čigav. Do téh dob pa se pasi v lehkih sapicah, Gojé si mlado dušo, radost materi, To vé, noben Ahejec žalil te ne bo S posmehom gerdim, tudi če brez mene boš, Ker tac'ga varha, Tevkra, ti zapustil bom, Preneutrudnega rednika, da si zdaj Od tukaj daleč hodi vrazen lov loveč. In vi, možjé očiščeni, primorski ljud, Vam vsem nalagam to dobroto občinsko, Da moje poročilo mu naznanite, Naj mi to dete na moj dom odvedši dá Telamonu in materi, Eriboji velim, Da strežnik bode jima na nju stare dni, Dokler v zakotja ju ne prejme doljni bog. Orožij mojih stavil pa ne bo sodnik Za dar Argejcom, tudi ne pogubnik moj; Ti vzem' in nosi sedmokožni močni ščit, Evrisak, sin moj, ki po njem imaš imé, In za deržaljko gostošito suči ga, Orožje drugo naj zagrebe se z menoj. Al hitro hitro vzemi to le dete že, Zakleni hišo, pa ne joči v šotoru, Ker le prelehko žena smiljenje budí; Zapehni dobro: Práv zdravnik nikoli ran Ne zagovarja, ki jih gre izrezati.
- Kor.** Prav ustrašil sem se sluha take vžganosti, Ker tvoj nabrušen jezik kar nič ni mi všeč.
- Tekmesa.** O gospodar moj Ajant, kaj nameraš le?
- Ajant.** Ne prašaj, ne pozvedaj; skromnost lepa je.
- Tekmesa.** Ah, kak mi serce pada; pri tem sinu tvóm, Pri bogih vseh te prosim, ne izdajaj nas.
- Ajaat.** Zeló ne žališ; ali mar ne veš, da jaz Za tvojo skerb bogovom nisem več dolžnik?
- Tekmesa.** Govori blago!
- Ajant.** Goléti tem, ki slušajo.
- Tekmesa.** Ti ne boš slušal?
- Ajant.** Vse preveč že govoriš.
- Tekmesa.** Bojim se, o kralj!
- Ajant.** Al je ne zapréte prec?
- Tekmesa.** Uméci se, za boge!
- Ajant.** Ludo misliš to, Če misliš mene, mojo nárav voditi.

(Dalje prihodnjic.)

Slovniske opombe.

(Zapisal A. Okiški.)

Marsikaj že se je razglasovalo po naših listih v popravo in pomnoženje slovenskih slovníc, le škoda da z malo uspehom. Zmirom še radi verhovatimo, dasi-ravno se nam je povedalo, kako je boljše, kaj je

prav. Razun jezikovih drobtinic, ki se nabirajo, nam tudi pridno učenje in temeljita vednost časih kaj novega ponudi, bodi si iz primere s staro slov., ali z drugimi sorodnimi narečji. Pravilo, kterega se je tû držati, je znano: moder jezikoslovec mora gledati, da ne zaostane, ne zaide in ne prehití. Naj se mi dovoli, da o tem nekaj spregovorim.

1. *Ako, ko, če, wenn.* Pri tej vezi veči del pisateljev ne dela nikoli in nikjer razločka. Izmed 6 slovenskih učiteljev, ki sem jih imel, nam je eden pravil takole: „Pred „bi“ pri glagolih se mora staviti „ako“ ali „ko“, sicer pa „če“. Ni še dolgo, kar je izversten Slovenec rekel. To vé le prav malo pisateljev. Ljudstvo govori sicer res le „če“, jaz vsaj še nisem ališal „ako“; ali pred „bi“ boš pa čul le „ko“ (ako). Se vé da bo tudi kdo zavozil „če bi“, ali kaj pa vse ljudstvo ne govori? Pravo je toraj: *Ko bi* vedil, *ako bi* slišal, namesti: *če bi* vedil itd.

2. Pri predlogih *s, z, in iz* se nahajajo sem ter tje neke nedoslednosti. Če stavim lastne mestne imena na vprašanje *kam?* in *kje?* v odmenjeni padež s predlogom *na*, je dosledno, da pišem pri vprašanji *od kod?* pri rodivniku *s, z*, ne *iz*, ki se le piše, kadar stoji *v* pri *kje?* *kam?* — Govorimo: Grem *na* Dunaj. *Na* Dolenskem sem bil. *Na* kmetih sem prebival. Tedaj: *z* Dunaja, *z* Dolenskega, *s* kmetov sem prišel. Drugači je: *V* Ljubljani sem bil, *iz* Ljubljane grem itd.

3. Tudi se je že pripovedovalo, da *vsaj (sáj)* se pravi wenigstens, *saj (sej)* pa *ja*, n. pr.: *saj* praviš, du sagst *ja*. Vendar se rabi pogosto ravno narobe.

4. Razlagal je nedavno učen Slovan, da kjer pišemo *ega, emu, em*, ne smemo pri prilogih po izgledu stare slov. spreminjati pred *e—k v c, g v z*. V berilu, vredovanem po Miklošiču, sem nalašč iskal, in skoraj nisem mogel najti enakih sprememb, morebiti da se je tudi gledalo na to vodilo. Po vseh naših listih in drugih knjigah pa vendar še vedno beremo: družega, globocemu itd. Dobro vem, da so povedali že premeteni pisatelji, da to je lepo in dela jeziku prijetnost. Dobro vé vsaki, da narod, ki *e* ali *i* v tej priliki veči del ne izgovarja, večkrat reče *c* in *z*, ko *k* in *g*. In če umetnije, obertnije itd. dokaj starega overžejo, ter se novega, boljšega poprimejo, menim, bi tukaj ne bilo gledati na staroslovenščino. — Pa kaj bom jaz sodil. Zapisal sem to le zato, da, ker se do zdaj o tem ni govorilo, naj se veljavni možjé oglašijo, in javno povedó, kakšnih misel so?

Domači pomenki.

(Spisal J. Geršak.)

Čas terja razdeljenje dela.

Ljubi moji! znan vam je pregovor: Divide et impera. Znana vam je tudi njegova resnica in moč. Če ne verjamete mojim besedam, obrnite se k dobri prijateljci, učiteljki vseh narodov in vseh vekov, obrnite se zaupno k občni zgodovini in prašajte jo, ali je to tudi res. Odgovorila vam bo: Veš li, pri katerem narodu se je rodil ta pregovor? Ta resnica — razdeljaj pa kraljaj — je Rimljanom podvergla celi svet. Tako je padla Poljska; tako si je pred sto leti podverglo

okoli tavžent angleških mečev Indijo, večo kakor celo avstrijsko cesarstvo. Posamezna, razdeljena moč se sili ne more ustaviti. Slovenci! tudi nas je ranila ta resnica. Na sedem kosov smo razcepljeni, mi, peščica Slovincov, ki smo sopet vsi skup le majhen košček Slovanov. Zato smo tako slabi, kakor palice v Ezo-povi basni.

Pa tudi v vednostih veljá ta silna moč. Na gerški zemlji je razcvetelo lepoznanstvo; čudo vrednega rimskega pravoslovja še ni dosegel nobeden narod; judovski rod nam je prihranil dragocene sporočila svete vere. Vednost je dušna moč, ki vlada črez natorne prikazni in črez samega sebe. Te silne moči, dragi moji, ne razkrojite. Kakor kmečka njiva ni rodovna za vsako seme, za nektero seme pa izverstna; tako tudi človeška glavica ni za vsako vednost. To so zapopadli zapadni narodi in zato so drugači ustrojili svoje šole kakor mi. Perva skerb jim je zvediti, za ktero vednost ima učenec dobro glavo; potem se mu še le taista odmeri. Mi imamo le malo zvedenih mož po učiliščih, nobenega pa v fabrikah na čelu. Pa jih tudi ne bo, dokler se delo že v korenu ne razdeli. — Na gimnaziji se nam daje vsakega nekaj na okusek. Res da imamo Slovenci več učenih mož. Častite jih, slavite jih, pa šola jih ni izučila; sami so se, kar so. Dosegli so to učenost, obračaje vso dušno moč le na eno reč, le na en predmet. To je na gimnazii sedaj silno težka reč zavolj dveh uzrokov, prvič: Dijaci mislijo, če jim eno spodletí, obveljá drugo. Pripravljeni morajo biti za vse. To je krivo, da še človek na koncu 8. reda ne vé, kam bi se obernal, ker bi rad vse vednosti porabil. Praša, hočem li biti zdravnik? Pa mi je žal za gerško, za matematiko, ali pravoslovec? Moram pa sopet čisto iz novega začeti. Tako ga pripravijo včasí prijateljske besede, včasí kaka nesreča, da se odloči za celo življenje. Druga overa pa je, da se na gimnazii vsaki predmet tirja, kakor bil bi edini. Računar je našel, da je računstvo perva vednost, mati vseh drugih; slovničar huduje: jezik je podlaga vseh vednosti. Zgodovinar opominja: preteklost je zercalo prihodnosti itd.

Pri učenji je pa dvoje mogoče: Učenec, prebrisana glava, sam dalje delati začne ondi, kjer so nehali učitelji — bližnji ali daljni, sedanji ali ranjki; ali pa, učenec ne doseže do svoje smerti visoke stopnje vednosti, zaostaja daleč za vsemi napredki. Obernem se k prvim jih prašaje: Je li bil Newton računar, akoravno ni bil slovničar; je li Mezzofanti zagledal na nebu kako novo zvezdo in preračunil njen kolobar? Pojedine vednosti so le veje enega debla. To deblo je pamet (vernunft). Vednosti se res dajo zediniti; pa kdo si hoče meriti s Aristoteljem ali Humboldtom? — Naše življenje je kratko, vednosti se zmirom množijo. Kdor se pa le ene dobro poprime, gotovo ne zanemarja onih, ki mu pomagajo pri tem delu. Kdor se zgodovine uči, bo tudi segal po jezicih, ako hoče prebirati izvirne dela; če pa pri zgodovini ne računi, ne misli, to je če pameti nima, ni zgodovinar.

Vseh človeških vednosti pa ne razdeljumo po sedajnih štirih napčnih fakultetah, ampak tako le: 1) Nemirni naš duh (pamet) preiskuje nar pred samega sebe sploh, brez narodnih in človeških posebnosti; tako postane filozofija. 2) Ko je sebe spoznal duh človečanski v obče, pride do božjega duha, proti kte-

remu je naš duh, kakor oblika v zercalu proti pravi stvari; tako dobimo bogoslovstvo. 3) Če se pečamo z ljudmi v njih natornih posebnostih, najdemo narode, družine; preiskujemo, kako se je razvila narodnost iz njih prebivališč, iz družinskega, gospodarskega, pravdarskega življenja narodov; to je državo slovstvo. Le oddelek te verste je pravoslovstvo. Dosihmal se vse vednosti obračajo okoli človeka. Pride 4) natorno znanstvo, ktereга oddelek je pa zdravništvo. — Glejte, bratje slovenski, pokazal sem vam napčnost na deželnih in gimnazijalnih šolah; pa tudi na vseučiliščih ena vednost drugo le mačehuje in tako se ne morejo naravno razvijati. Ne poplitvite toraj svoje vednosti; poprimite se posebno enega predmeta, da bote vendar imeli enkrat podati kaj svojemu narodu, ako ga ljubite. Ne ljubite ga, ako se samo njegovega jezika učite. Pomislite, da je jezik le orodje; orodje pa tistemu ne pomaga nič, ki delati ne zna. Ne bojte se edностранosti! Primate se zgodaj enega pota, pa se ga držite z dušo in s telesom. Ne razdeljumo, pa kraljujmo!

Pripovedka o povodnem možu.

(Razglasil J. Borovski.)

Na izhodni strani Pohorja v šentmartenski fari je velik slap ali skok, ki mu „Rotartov“ šum pravijo, menda zato, ker je na Rotartovem zemljišču. Skala, ob kateri voda na ravnost navdol teče, je pré črez 7 sežnjev visoka; in v ploščnato pečino, na katero voda pada, derži globoka, globoka luknja, kateri do dna priti ni mogoče.

V tej globini pravijo, prebiva povodni ali kakor na Pohorju govoré vodeni mož. Bog obvaruj tedaj ti globini se bližati. Posebno otroci, zlasti pa mlade dekleta, so v veliki nevarnosti. Povodni mož plane iz globine in koj jih potegne noter.

Prigodilo pa se je, da je svoje dni lepa mlada deklica blizo šuma svinje pasla. Hoče šum na tanko pogledati, stopi tedaj bliže, ali glej hipoma plane povodnež iz temne luknje in bilo je po ubogem dekliču.

Cele tri leta jo je imel pri sebi. Vsako leto mu je porodila sina, kaj pa četerto leto pride, ga začne prav lepo prositi, naj bi jo pustil, da si stariše obišče. Dolgo ni bil volje, ker pa le prosi in tarnja, jo prepaše z verigo, rekši: „Dobro, pa idi. Ko bodem pa pervikrat pocuknil za verigo, že moraš doma slovó jemati; drugikrat že iti, tretjikrat pa že tu biti“.

Popraša ga, kaj bi starišem nesla, on pa velí: „Pometi hišo in nesi smeti“. Je storila in šla. Gredé si pa misli: „Morebiti sem pa kos, da se znebim verige in se rešim žalostnega življenja pri povodnem možu“.

S ključem, ki ga pri sebi ima, začne verigo odklepati in jo zadnjič res odklene. Ovišvi verigo okoli velikega hrasta, gre svojo pot.

Domu pridši spusti pasnik, in glej, smeti na tla padši se vse v rumeno čisto zlato spremené.

Pripovedovaje, kako se ji je godilo, se vedno ozira skoz okno na hrast, okoli ktereга je bila verigo ovila. Ura še ni pri kraju, hrast se že trese kot šiba, poslednjič ji čisto zgine izpred oči.

Kmalu pa pride povodnež samotěž po njo. Zagledavši jo, se razserdi in pravi: „Pojdi z menó, če

ne, ti staršega sina na kol nabodem". Ona pa pravi: „Stori, kar hočeš, vsaj je ravno takšen pes, kakoršen si ti“.

Ni dolgo terpelo prinese ji sina na kol nabode-nega in zažuga, ako ne pojde, tudi srednjega in mlajšega nabosti. Ko pa ona vselaj enako odgovori, povodnež vidi, da ničesar ne opravi, in se verne. Po gošči pa, skoz katero je šel, je taka burja postala, da je drevju verhe lomila.

Blizo tako mi je to pripovedko eden mojih naj marljivejših učencov pred tremi ali četirimi leti zapisal. Spominjam se skoro enake pripovedke, po gosp. L. Tomanu pred tremi leti, če se ne motim v Novicah razglašene, ktero je bil, kakor pravi v Radolski okolici na Kranjskem slišal. Tako se Slovenci, če ravno razcep-ljeni, v mislih o raznih bitjih vjemajo. Tu naj še pristavim tole: ko sem še fantič doma v Kranjski gori bil, so me stara matla (tako pravimo v Kranjski gori babici) dostikrat, ko sva na polju bila, skoz katero Sava teče, takole svarili: „Ne hodi k Savi, ali pa te bode „motivelec“ noter potegnil“. — Kaj je tedaj „motivelec“? Ali je še kde drugod znan? kaj o njem pripovedujejo?

Besednik.

Na Poljanah [pri Kolpi dné 7. septembra. (Priatelj vsem rodoljubnim dijakom.)*] L. G. Dijaci! „Slovenski Glasnik“ vam je na serce govoril, da bi obračali šolske praznike, preden ste se poslovili od ljubljenih Modric, zapustili mestne ozidja in prah, ter se napotili vsak proti svojemu rojstnemu kraju. Pozval je s krepkim, močnim glasom vse one, kojim rodoljubno serce bije v persih, da bi med ljudstvom vsak po svojem kraju, ali pa kjer jim je moč, marno naberali narodne povesti, pesme, pregovore, zagonetke, v obče narodske reči vsake verste, ker so zares visoke vrednosti, da! zercalo narodovo, kajti one nam živo kažejo in pred oči stavijo življenje prededov naših, ki so nam zapustili v njih raznovrstne zgodovinske in pa basnoslovne spomenike. Ste jih li kaj nabrali v torbice svoje? — da ne bo glas Glasnikov zastoj. Sladko in veselo se nadjam, da poziv njegov ni brez prida razdonel, temuč da je zbudil v marsikterem rodoljubnem dijaku pridnega, neutrudljivega nabiravca narodnih reči. Tudi jez sem že mnogo lepega ne le lani, ampak tudi to leto nabral, da imam prec veliko, malo da ne že polno potno torbico prav zanimivega narodnega blaga. Naberam in iščem ga, kar sem mesto zapustil in se podal med prosto naše ljudstvo, med katerim ure nedorečeno hitro tekó. Čas je res krilat. Razglasil bom vse, kar že imam od lani in kar sem tekoče leto nabral, pa tudi, kar še poslej dobom, zdaj pa zdaj po „Glasniku, če mu bo všeč**“ — Dasiravno so iskreni naši domoljubi že veliko trudili se, ter oteli mnogo sprepleh ostankov in znamkov, koji prav jasno dokazujejo preteklost in vlastitost vsakojako verlih Slovencev, je vender le še jako obilo neprecenljivega blaga narodskega med občinstvom. Toda treba nam je nemudnim in neutrudnim biti in pa hiteti z nabiro, da ne bo prepozno, scer utegne marsikaj pozabljivosti zapasti;

*) Zakasnjeno.

***) Lepo prosimo; v novem letu gotovo ne bomo v toliki zadregi zavoljo prostora.

sosebno pa je treba hiteti, ker, če se kaj takega pozabi, vse tarnanje po zgubljenem blagu nič ne pomaga. Pa naj bi že bilo, da je zadosti, ko bi človek takim pozabljenim rečem le s perstom pomignil, al žalibog! temu ni takó; kar je pozabljeno je pozabljeno za vselej. In hiteti gré toliko bolj, ker je res — le prerese, da utegne marsikaka lepa stara navada, marsiktera krasnovita pesem domača in zgodovinska drob-tinica, ki zdaj še živi in veselo klije med narodom, s kakim starčkom, s kako doletno materjo spat iti v tihi merzli grob, česar bi bilo pa zeló zeló škoda, zakaj slednji košček domovinski je dragocen, — je neprecenljive vrednosti. Toraj na noge, rodoljubi slovenski, zadnji čas je že! Torbico čez ramo, palico v roke, pa hajd iskat in pobirat, kar še leži raztresenega v narodu in čaka, da se otme pozabe; za-kaj marsiktera prelepa iskrica narodska morebiti že vgaša in bo tudi ugasnila, če ne pohitimo! — Da ste mi zdravi in radostni!

Iz Celovca. Z današnjim dnem se je pričelo po vseh slovenskih gimnazijih razun enega novo šolsko leto. Bog daj, da napoči ž njim veseljša doba mili materinščini, ki je bila doslej vedno na zadnjem mestu in prava pastorka med šolskimi predmeti. Narodni duh če dalje močneje veje po slovenskih pokrajinah; ni dvomiti torej, da razpihne prej ali slej vse ovire, ki so doslej domače glasove mešile. Samo terdne, neomajive volje je treba od naše strani, da se vresniči tudi pri Slovencih po cesarski besedi že tolikokrat zagotovljena enakopravnost. Ti pa, slovenska mladina! okleni se z vso dušo mile materinščine in jo brani kot punčico svojega očesa zoper vse sovražne napade! — Dosti vesel korak je storila slovenščina že lansko šolsko leto; priča tega so nam razun narodnega duha slovenske mladine tudi šolski letopisi, posebno ljubljanski. Kakor je bilo v Glasniku že enkrat govorjenje, obsega letopis ljubljanskega gimnazija prav zanimiv spis pod naslovom „Slovnice slovenskega jezika“, v katerem je nam podal g. kat. J. Marn zgodovino vseh slovenskih slovníc od najstarejših do naj-novejših časov. — Tudi ljubljanska realka ni zaostala in je podala Slovincem na čelu letašnjega letopisa izversten spis pod naslovom „Glasoslovje slovenskega jezika“, ki je ravno tako temeljito kakor lahko umevno po Miklošičevi gramatiki posneto, z jako zanimivim uvodom, ki je bil po Novicah razglašen. Spisal ga je učitelj veroznanstva in slovenščine g. A. Lésar. Priporočamo g. Lesarjevo „glasoslovje“ vsakemu omikanemu Slovincu; prepričani smo, da ga bo vsak s posebnim veseljem prebiral.

Listnica. Več čč. gg. dopisnikom. Da bo v prihodnje „slovenski Glasnik“ več berila donasal in da večih sestavkov ne bo treba na toliko kosov tergati, mislimo ga v novem letu v mesečnih vezkih, po 3—4 pole na enkrat, na svitlo dajati. V prvem razdelu bo prinašal lepoznanško blago: pesme, novele in mnogotere druge pripovedke, v drugem razne podučne sestavke potopisnega, narodopisnega, natoroznanskega, starovinskega, zgodovinskega in narodskega obsežka; četrti oddelek bo odločen za našo odraščeno šolsko mladino po gimnazijah in realkah, obsegal bo pa razno tvarino za dijaške potrebe, pa tudi boljše izvirne izdelke naše nadepolne mladine; četrti oddelek bo pa verno ogledalo slovenskega življenja v poeziji in v drugih prikaznih. Pri tej priložnosti prosimo čast. slov. pisatelje, da Glasnika v svoji novi osnovi prav krepko podpirajo in naše lepoznanško polje prav marljivo obdelujejo sebi na čast, domovini na slavo. G. P. G. Pf. Hvala, se porabi, dalje pismeno; g. J. L. Prejeli, se zgodi; g. A. M. v Bl. Oznanite vredništvu svoje sedanje stanovašiče, da se spolni Vaša želja; o šolskih praznikih nas ni bilo v Celovcu; g. M. J. na D. Blagovolite naznaniti, ali ste že spet na Dunaju; g. L. G. Hvala; vse se porabi; prosimo še dalje; g. J. V. v K. Hvala, vse se porabi; g. D. Št. v L. Dans smo dali pismo na pošto, poprašajte po njem v L.